

Vergaderjaar 2008–2009

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

Nr. 767

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 januari 2009

Overeenkomstig de bestaande afspraken heb ik de eer u hierbij drie fiches aan te bieden die werden opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen (BNC):

1. Mededeling inzake «De Europese Unie en het Noordpoolgebied»;
2. Mededeling aangaande EU-strategie slopen van schepen; (Kamerstuk 22 112, nr. 768)
3. Richtlijn inzake GSM-technologie. (Kamerstuk 22 112, nr. 769)

Ik hoop dat u er begrip voor hebt dat vanwege het kerstreces deze fiches later dan gebruikelijk aan u worden aangeboden.

De staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,
F. C. G. M. Timmermans

Fiche : Mededeling inzake «De Europese Unie en het Noordpoolgebied»

1. Algemene gegevens

Voorstel: Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement «De Europese Unie en het Noordpoolgebied»

Datum Commissiedocument: 20 november 2008

Nr. Commissiedocument: COM(2008) 763 definitief

Pre-lex: http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=nI&DosId=197648

Nr. impact-assessment Commissie en Opinie Impact-assessment Board: niet opgesteld.

Behandelingstraject Raad: RWG COEST, RWG EFTA, RWG Visserij, Raad voor Algemene Zaken en Externe Betrekkingen (RAZEB, voor aannemen Raadsconclusies)

Eerstverantwoordelijk ministerie: ministerie van Buitenlandse Zaken

2. Essentie voorstel

Achtergrond:

De snelle klimaatveranderingen van de afgelopen jaren in het Noordpoolgebied zijn bijzonder zorgelijk. Deze veranderingen voltrekken zich ca. twee keer zo snel als elders op aarde en vormen een voorbode van hetgeen de mens ook op lagere geografische breedten staat te wachten. Het drijfijss smelt aanzienlijk sneller dan klimaatmodellen voorspellen. De komende 100 jaar wordt er een *extra* opwarming van 4 tot 7° C. verwacht. Verdere aanzienlijke verminderingen van sneeuw- en ijsbedekking zijn te verwachten en zullen zeer waarschijnlijk nog eeuwen voortduren.¹ Arctische vegetatiezones (zoals de boomgrens) zullen opschuiven; de diversiteit en het verspreidingsgebied van diersoorten zullen veranderen; ontdooiende permafrost zal landtransport, gebouwen en infrastructuur ontwrichten, waaronder ook pijpleidingen; Inheemse gemeenschappen zullen voor grote culturele veranderingen komen te staan¹.

Tegelijkertijd zal de toegang tot het gebied voor zeescheepvaart en visserij op termijn worden vergroot; de toegang tot bepaalde niet-levende bodemschatten eveneens. Dit laatste leidt ertoe dat aanspraken op de omvang van maritieme zones in Arctische zeegebieden plotseling met andere ogen worden gezien.

In veel gevallen zal de totale impact van deze verschijnselen groter zijn dan de som van de delen ervan¹. Deze rol van klimaatverandering als «multiplicator van bedreigingen» leidde er o.m. toe dat EU Hoge Vertegenwoordiger Solana het Noordpoolgebied een expliciete plaats gaf in zijn rapport «Klimaatverandering en Internationale Veiligheid» van maart 2008.

De EU heeft 3 lidstaten met Arctisch grondgebied: Zweden, Finland en Denemarken (Groenland). Omdat Groenland in 1985 uit de EU trad heeft de EU niet langer een Arctische kustlijn. Twee andere Arctische landen, IJsland en Noorwegen, zijn lid van de Europese Economische Ruimte. Diverse niet-Arctische lidstaten hebben historische banden met het gebied, waaronder Nederland.

---

¹ Bron: Arctic Climate Impact Assessment (ACIA) van het Arctic Monitoring and Assessment Programme v.d. Arctische Raad (2004). Dit document bevat belangrijke bevindingen over klimaatverandering in het Noordpoolgebied die zijn onderschreven door alle 8 Arctische Staten (VS, Can, RF, NRW, Zwe, Fin, DK en IJsl.)

De Europese Arctische gebieden vormen een prioritaire component van het EU-beleid inzake de Noordelijke Dimensie; een EU-beleidsinitiatief sinds 2001. In 2006 werd de Noordelijke Dimensie omgezet in een zgn. «common policy» van de EU, Rusland, Noorwegen en IJsland en werd daarmee een regionale poot van de «EU-Rusland Gemeenschappelijke Ruimte». De nieuwe Noordelijke Dimensie is m.n. gericht op Noord-West Rusland en heeft een aantal belangrijke milieuprojecten geïmplementeerd. De EU is tevens lid en mede-oprichter van de Barents Euro-Arctic Council.

Zowel de lidstaten als de Gemeenschap leveren grote bijdragen aan Arctisch onderzoek. Het huidige 7e Framework Programma bevat nieuwe onderzoeksvoorstellen met grote relevantie voor de Arktis.

In Oktober 2007 aanvaardde de Commissie een actieplan als onderdeel van het Geïntegreerde Maritieme Beleid. Dat actieplan roept o.m. op tot het opstellen van een rapport over strategische kwesties m.b.t. de Noordelijke IJszee als basis voor een meer gedetailleerde reflectie over de Europese belangen in de Arctische wateren.

De EU loopt voorop in de aanpak van mondiale bedreigingen, zoals klimaatverandering, die met name voor de Arktis van gewicht zijn. De belangen, rechten en plichten van de EU in het Noordpoolgebied zijn divers, inclusief energie, transport, milieu, visserij, veiligheid en betreffen/raken ook de inheemse volkeren. Kortom: De EU is vanuit een diversiteit aan invalshoeken onlosmakelijk verbonden met het Noordpoolgebied.

Essentie:

Algemeen beschouwd zullen de problemen en de mogelijkheden van de Arktis als dichtbij gelegen strategische regio belangrijke repercussies hebben voor het leven van de komende generaties Europese burgers. Het is daarom wenselijk dat de Europese Unie zijn belangen aangeeft en problemen gecoördineerd en systematisch aanpakt. Dit zal de effectiviteit van het Europese beleid ten goede komen en zal nieuwe mogelijkheden openen voor samenwerking met de Arctische staten, -gebieden en andere actoren.

De mededeling van de Commissie biedt een overzicht van de belangen van de EU en bevat beleidsvoornemens en actievoorstellen in verband met drie cruciale doelstellingen:

- beschermen en in stand houden van het Noordpoolgebied in samenwerking met de bevolking;
- bevorderen van het duurzaam gebruik van hulpbronnen;
- bijdragen tot een versterkt multilateraal bestuur van het Noordpoolgebied.

Binnen die drie doelstellingen zijn de volgende voornemens het meest saillant:

De Commissie wil een overkoepelend en ecosysteemgericht beheer van menselijke activiteiten ontwikkelen, waarbij ervoor wordt gezorgd dat deze activiteiten duurzaam worden bestuurd en dat op *alle* niveaus – en voorafgaand aan besluitvorming – rekening met milieuoverwegingen wordt gehouden. Dit geldt ook het mariene milieu van de Noordelijke IJszee; daar stelt de Commissie zelfs concreet voor dat géén nieuwe visserij-activiteiten worden opgestart in zeegebieden waarvoor nog geen instandhoudings- en beheersregeling is opgesteld.

Er bestaat geen specifieke verdragsregeling voor het Noordpoolgebied (zoals bijv. wel het geval is voor Antarctica) doch er is sprake van een versnipperd juridisch kader met lacunes in participatie, tenuitvoerlegging

en geografisch toepassingsgebied. Met dit gegeven beschouwt de Commissie het VN-Zeerechtverdrag UNCLOS als de meest aangewezen grondslag voor regels betreffende het gebruik van levende en niet-levende hulpbronnen, milieubescherming en het beslechten van geschillen, met inbegrip van geschillen over afbakening. De Commissie legt voorts sterk de nadruk op het verbeteren van de effectiviteit en de naleving van reeds bestaande overeenkomsten en verplichtingen die van toepassing zijn op het Noordpoolgebied, doch die vaak geen specifieke verwijzingen naar dat gebied bevatten. Ook wil de Commissie bekijken of aanbevelingen en richtsnoeren van de Arctische Raad binnen de EU kunnen worden goedgekeurd, bijv. de aanbevelingen op het gebied van olie- en gaswinning.

Ten aanzien van de toekomstige winning van olie- en gas in het Noordpoolgebied zet de Commissie daarnaast in op een versterking van de langetermijnsamenwerking met Rusland en Noorwegen. Basisuitgangspunten daarbij zijn duurzame exploratie, exploitatie en vervoer; wederzijdse markttoegang, «level playing field» en naleving van de meest stringente milieunormen.

Ook op andere onderzoeksterreinen wil de Commissie zich profileren. Bijv. met klimaatgerichte onderzoeksprogramma's die o.m. toezien op zeespiegelstijging (: smelten van de Groenlandse ijskap) en de gevolgen van het smelten van permafrost. Voorts is de inzet terecht gericht op punten waar de EG een duidelijke meerwaarde heeft boven nationaal poolonderzoek: langetermijnmonitoring, bevordering van de toegang tot – en het delen van – wetenschappelijke gegevens, coördinatie van (nationale) onderzoeksprogramma's, en steun voor de totstandkoming van een permanent Arctisch observatienetwerk.

Transport: De Commissie roept de lidstaten op de vrijheid van scheepvaart en het recht op onschuldige doorvaart te verdedigen.

Ten aanzien van inheemse volkeren tenslotte (ca. 1,3 miljoen mensen) wijst de Commissie op de specifieke bepalingen in het Gemeenschapsrecht die hen beschermen en die hun participatie verzekeren¹. Actievoorstellen van de Commissie behelzen met name het aangaan en voortzetten van een dialoog, met name op die terreinen waar de belangen van de EU en inheemse volkeren uiteen lopen, zoals bij de handel in zehondenprodukten en de walvisjacht.

3. Kondigt de Commissie acties, maatregelen of concrete wet- en regelgeving aan voor de toekomst? Zo ja, hoe luidt dan het voorlopige Nederlandse oordeel over bevoegdheidsvaststelling, subsidiariteit en proportionaliteit en hoe schat Nederland de financiële gevolgen in?

Concrete wet- en regelgeving:

De Commissie kondigt geen concrete wet- en regelgeving aan doch slechts beleidsvoornemens. Sommigen daarvan kunnen op termijn wel tot concrete regelgeving leiden, zoals het voornemen van de Commissie om te onderzoeken of de richtsnoeren van de Arctische Raad voor olie- en gaswinning kunnen worden «goedgekeurd», alsmede het opzetten van een visserij- en ecosysteembeleid voor dit gebied.

Bevoegdheidsvaststelling:

In de mededeling wordt een groot aantal actievoorstellen door de Commissie aangekondigd en worden aanbevelingen aan lidstaten

---

¹ Zie Protocol 3 bij de toetredingsakte van Zweden en Finland.

gedaan. Specifieke rechtsbases wordt niet genoemd. Op het gebied van visserij heeft de EU een exclusieve bevoegdheid (Artikel 37 EG). Scheepvaartangelegenheden vallen onder het Gemeenschappelijk vervoerbeleid (artikel 80), op dit terrein heeft de EG een gedeelde bevoegdheid. Evenzo voor het natuurbeleid. Op grond van artikelen 157 en 165 van het EG verdrag heeft de EG tevens een met de lidstaten gedeelde bevoegdheid om de activiteiten van de lidstaten en de gemeenschap op het gebied van onderzoek en technologische ontwikkeling te coördineren, met als doel de samenhang van het beleid van de lidstaten en het beleid van de Gemeenschap te verzekeren. De Commissie kan hiertoe in samenwerking met de lidstaten initiatieven ontplooiën.

Subsidiariteit:

Nederland beoordeelt de subsidiariteit van de voornemens als positief. Een helder beleidskader op Europees niveau kan synergie opleveren en een stimulans geven om te komen tot een effectief Arctisch beleid. Daarnaast kan dit schaalvoordelen en externe effecten opleveren die nationaal niet te realiseren zijn.

Proportionaliteit:

Nederland beoordeelt de proportionaliteit van de beleidsvoornemens als positief. De Commissie komt met voorstellen die de positie van de lidstaten versterkt bij hun activiteiten en inspanningen in het Noordpoolgebied. De door de Commissie aangekondigde actievoorstellen beletten de lidstaten niet om eigen, additionele initiatieven te ontplooiën. De positie van de drie arctische EU-landen binnen de Arctische Raad wordt mogelijk versterkt door deze «backing» vanuit Brussel, ook al bestaan er op details verschillen van inzicht (bijv. met Denemarken over het voorstel voor een verordening betreffende de handel in zeehondenprodukten).

Financiële gevolgen:

De mededeling leidt niet tot extra financiële middelen voor de EG-begroting. Er zijn geen nationale financiële gevolgen te verwachten omdat wordt uitgegaan van bestaand beleid. Eventuele nationale financiële gevolgen dienen te worden ingepast op de begroting van de beleidsverantwoordelijke departementen, conform de regels budgetdiscipline.

4. Nederlandse positie over de mededeling

Nederland is positief over de mededeling, zowel inhoudelijk als qua moment waarop deze werd gepresenteerd. De ambities van de Commissie lopen sterk parallel aan het Nederlandse polaire beleid zoals vastgelegd in de notitie «Nederland en de Poolgebieden, Beleid voor Arctica en Antarctica 2007–2010».

Van de EU-lidstaten hebben naast Nederland o.m. Zweden, het VK, Denemarken, Griekenland, Oostenrijk, Roemenie, Duitsland en Finland de mededeling expliciet verwelkomd. Denemarken en Zweden overigens niet zonder enige kritische kanttekeningen te plaatsen bij de voorgenomen EU-regelgeving inzake beperkingen op de handel in zeehondenbont en de walvisvangst.

De Nederlandse beleidsuitgangspunten worden gevormd door:

- Bescherming en behoud van de natuurlijke en culturele omgeving. Daarbij gaat het zowel om de Arctische biodiversiteit als de biodiversiteit elders in de wereld die via migratieroutes van dieren (vissen, zeezoogdieren, trekvogels) met de Arktis verbonden is en getroffen kan worden door veranderingen in de Arktis.

- Bijdragen aan wetenschappelijke kennis van de Arktis. Naast het onderzoek dat al op verschillende universiteiten en onderzoeksinstellingen uit de reguliere geldstromen wordt uitgevoerd, beschikt Nederland daartoe over een zgn. Nederlands Polair (onderzoeks-)Programma (NPP) dat wordt gefinancierd door de Ministeries van BZ, EZ, VROM, LNV,, V&W en wetenschapsfinancier NWO. Ook onderhoudt Nederland een onderzoeksstation op Spitsbergen en neemt actief deel aan – wetenschappelijke – werkgroepen van de Arctische Raad. Nederland is voorts lid – en bekleedde geruime tijd het co-voorzitterschap – van IASC (International Arctic Science Committee).
- Bijdragen en medeverantwoordelijkheid dragen, als lid van de internationale gemeenschap, voor de bevordering van de internationale rechtsorde, waaronder tevens valt het gemeenschappelijk beheer van internationale gebieden zoals de volle zee en de diepzeebodem. In feite is dit al sinds jaar en dag een kernpunt van het Nederlandse buitenlands beleid. Wat de Arktis betreft geeft Nederland hieraan vorm door haar permanente waarnemerschap bij de Arctische Raad en de Barents Euro-Arctic Council. (NB: volledige lidmaatschappen zijn niet mogelijk omdat Nederland zelf geen Arctische staat is).

Nederland is van mening dat de internationale samenwerking in het Noordpoolgebied zich moet baseren op het VN Zeerechtverdrag (UNCLOS), met inbegrip van het geschillenbeslechtsmechanisme van dat verdrag. Mede om die reden zou Nederland een Amerikaanse toetreding tot UNCLOS verwelkomen. Nederland acht een omvattend Arctisch Verdrag (cf. het Antarctica Verdrag) niet nodig. Nu de vijf Arctische kuststaten in hun Ilulissat-Verklaring van 28 mei 2008 hebben aangegeven evenmin een noodzaak te zien voor zo'n regime, is de kans op de totstandkoming daarvan sterk verminderd.

Nederland steunt het voornemen van de Commissie om eveneens het permanente waarnemerschap bij de Arctische Raad aan te vragen. De Arctische Raad is het enige (politieke) circumpolaire samenwerkingsverband.

De Arctische staten geven geen duidelijke signalen af over de rol die zij niet-Arctische landen (en organisaties) in het gebied willen toekennen. De vijf Arctische kuststaten wezen in de genoemde Ilulissat-verklaring op het fundament dat het VN-zeerechtverdrag *hen* biedt voor een verantwoord beheer van de Noordelijke IJszee, daarmee voorbijgaand aan de rechten van anderen.

De laatste bijeenkomst van de Senior Arctic Officials van de Arctische Raad in Kautokeino (Nrw, nov. 2008) gaf evenwel een voorzichtige hoop op een grotere rol voor buitenstaanders. Het feit dat de problemen in het gebied mede van buiten de Arktis afkomstig zijn, doet kennelijk het besef groeien dat ook de niet-Arctische landen een rol hebben bij het aanpakken ervan. Dat wordt overigens expliciet erkend in rapporten van de Raad. Ook tegen die achtergrond komt de Commissiemededeling op een goed moment.

Bij het nastreven van bepaalde beleidsdoelstellingen is de Nederlandse lijn dat bestaande organisaties en overeenkomsten zoveel mogelijk moeten worden benut. De mededeling van de Commissie over het Noordpoolgebied bevat ook die aanpak.

Het is tamelijk wrang te constateren dat sommige nieuwe of geïntensiverde economische activiteiten in het Noordpoolgebied die door klimaatverandering mogelijk worden, een versterkend effect hebben op verdere klimaatverandering, direct dan wel indirect. Omdat voor Nederland het tegengaan van klimaatverandering een belangrijke prioriteit is, zijn er redenen om stil te staan bij deze bedenkelijke situatie.

Nederland steunt het voornemen van de Commissie om te komen tot een goed beheersysteem voor de bescherming en exploitatie van visserij en van het Arctische mariene ecosysteem. Het geografisch oprekken van het reguleringsgebied van de Noordoost Atlantische Visserij Commissie (NEAFC) biedt daartoe wellicht een tijdelijke mogelijkheid zolang het ijsvrije gebied nog erg beperkt is. Deze organisatie zal echter maar een deel van het Arctische gebied kunnen bestrijken. Daarom kan in dit specifieke geval beter ingezet worden op een geheel nieuwe visserij-regelgeving, bijv. gemodelleerd naar de geïntegreerde ecosysteem-benadering van CCAMLR¹, waaraan zowel kuststaten en vissende staten meedoen, als staten die wetenschappelijk onderzoek verrichten. Een Arctisch visserij-regime zou specifieke bepalingen moeten bevatten over de strijd tegen IUU-visserij (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing).

Ook steunt Nederland het streven om binnen de OSPAR-Convention² uitvoering te geven aan de doelstellingen van de EU Kaderrichtlijn Mariene Strategie. Dit betreft o.a. de aspecten milieu, biodiversiteit, klimaatverandering, energie, onderzoek en visserij. Door op deze wijze het werkingsgebied van de Kaderrichtlijn te vergroten zal OSPAR kunnen bijdragen aan de realisering van een aantal doelstellingen van de Commissiemededeling over het Noordpoolgebied, immers strekt het OSPAR-verdragsgebied zich uit tot (een deel van) de Arktis.

Het behoeft nauwelijks vermelding dat Nederland als zeevarende natie de rechten ter zake van scheepvaart essentiële uitgangspunten acht die ook gerespecteerd moeten worden in zones waar scheepvaart vroeger vanwege ijsgang niet of nauwelijks mogelijk was.

Nieuw openvallende Arctische scheepsroutes en wijzigende transportnetwerken bieden (op termijn) kansen voor Nederlandse havens. Een vaarroute langs de Noordpool bekort de afstand tussen Europa en Oost-Azië met 8 à 10 000 km in vergelijking met routes langs het Panama- of Suezkanaal. Ook behoeven schepen niet langer te voldoen aan de zgn. Panama-norm en lopen niet langer veiligheids-risico's langs kusten van zwakke of falende staten (: piraterij). De Rotterdamse haven is in staat ook de allergrootste schepen (> 11 000 TEU³) te accommoderen. Bovendien vergroot de noordelijke ligging van Rotterdam en het goede transportnetwerk in het achterland zijn concurrentiepositie t.o.v. Mediterrane havens indien schepen met lading voor Europa via de «Noord» Europa bereiken i.p.v. eerst Zuid-Europa via het Suezkanaal. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken financiert momenteel met het Havenbedrijf in Rotterdam een studie naar de gevolgen voor de scheepvaartlogistiek van nieuw openvallende zeeroutes. De studie wordt uitgevoerd door Clingendael en het Academic Centre TransPORT (ACTP) te Rotterdam en analyseert naast de logistieke ook de geopolitieke aspecten.

Voor Nederland als vlaggenstaat is de algemene beleidslijn dat regelgeving op schepen in overeenstemming dient te zijn met toepasselijke standaarden van de Internationale Maritieme Organisatie (IMO). Verder onderschrijft Nederland zoals ook aangegeven in de Mededeling van de Commissie dat indien voor scheepvaart nieuwe regelgeving wordt overwogen, dit in lijn met IMO-regelingen en -procedures geschiedt. Door haar oproep voor extra aandacht voor de veiligheid van scheepvaart en voor «Search en Rescue» sluit de Commissie aan bij recente initiatieven van de Arctische Raad op dat gebied. Nederland ondersteunt verder werk binnen IMO ter aanscherping van de milieu- en veiligheidseisen voor Arctische scheepvaart.

Een toename van scheepvaart via de Arctische routes heeft gevolgen voor het milieu in een kwetsbaar gebied. Hoewel kortere routes zullen leiden

¹ CCAMLR = Convention on the Conservation of Antarctic Marine Living Resources.

² Het OSPAR-Verdrag uit 1992 heeft tot doel de bescherming van het mariene milieu in het Noordoostelijk deel van de Atlantische Oceaan, en bestaat uit een samenvoeging van de vroegere verdragen van Oslo (1972, tegen dumping door schepen) en het Verdrag van Parijs (1974, tegen zeevervuiling vanaf land en offshore-activiteiten). Het OSPAR-Verdrag heeft 15 partij-staten, waaronder Nederland.

³ TEU = Twenty Foot Equivalent Unit, en standaardmaat voor de grootte van containers.

tot een vermindering van het gebruik van fossiele brandstoffen, en daarmee van de uitstoot van CO₂, zal de scheepvaart leiden tot hogere uitstoot van luchtverontreinigende stoffen in het Noordpoolgebied. Recent uitgevoerd onderzoek geeft aanwijzingen voor een toename van van troposferisch ozon (een kortlevend broeikasgas), veroorzaakt door de door scheepsmotoren uitgestoten stikstofoxiden. De laatste hebben in de polaire atmosfeer een langere verblijftijd dan langs de nu gangbare scheepvaartroutes. De toename van stikstofoxides zal ook leiden tot een aanzienlijke toename van verzuring en bemesting in de Arctische kustgebieden. Het is belangrijk deze effecten verder te onderzoeken en te kwantificeren.

De toenemende mogelijkheden voor de winning van olie en gas hebben uiteraard een bedenkelijke oorzaak, doch bieden ook kansen aan het Nederlandse bedrijfsleven (bijv. in Yamal en in de Barentssee). Nederland heeft op het gebied van offshore en gerelateerde zware maritieme technologie veel te bieden en is gebaat bij de Commissievoornemens op het gebied van olie- en gaswinning in de Arktis.

Met het lichten van de Russische kernonderzeeër Koersk in de Barentssee hebben Nederlandse bedrijven de grootste Arctische bergingsoperatie ooit uitgevoerd. Rusland kijkt voor de winning van gas in het gebied van het Yamal-schiereiland en de Kara Zee naar Nederland, waar een aantal Nederlandse bedrijven (bouwbedrijven, baggeraars, energiebedrijven, enz.) en kennisinstellingen zich verenigd hebben in de Stichting Project Delta, om een concept te ontwikkelen waarbij gasreserves met een gecombineerde land/sea-based aanpak zouden worden ontgonnen. Onderdeel van het concept is het ontwikkelen van een kunstmatig eiland («Maasvlakte»), dat het zowel in de zomertijd (wanneer de toendra's drassig zijn) als 's winters (wanneer het hard vriest) mogelijk maakt om gas te winnen.

Op het gebied van wetenschappelijk onderzoek ligt de Mededeling van de Commissie in het verlengde van activiteiten die zij nu reeds uitvoert. De actievoorstellen sluiten ook goed aan bij het onderzoek dat in Nederland plaatsvindt, onder andere binnen het kader van het Nederlands Polair Programma. Dit laat onverlet dat de oproep om een eensgezind Europees beleid te voeren momenteel nog niet gepaard gaat met een goede coördinatie van beleidsrelevant onderzoek via de verschillende thema's van de EU kaderprogramma's. Wel worden er vanuit de kaderprogramma's steeds een aantal Arctische onderzoekscomponenten en infrastructuurelementen gefinancierd. Daarnaast speelt de European Polar Board (EPB) bij de European Science Foundation (ESF) een belangrijke rol als forum om nationale onderzoeksactiviteiten te coördineren en de infrastructuur af te stemmen en beschikbaar te maken voor alle EU landen. De EPB ontwikkelt momenteel EUROPOLAR, een Europees strategisch kader voor wetenschappelijke en operationele capaciteit in beide poolgebieden. Nederland staat enigszins onder druk om t.g.t. bij te dragen aan de bouw van de Europese onderzoeksijsbreker Aurora Borealis, mede omdat Nederland voor veel van zijn polair onderzoek een beroep moet doen op infrastructuur van anderen.

Gezien het belang van zeespiegelstijging voor ons land dient Nederland aan te dringen op prioritering van Arctisch klimaatonderzoek in volgende EU kaderprogramma's.

Nederland heeft begrip voor het evenwicht dat de Commissie tracht te zoeken bij het afwegen van de rechten van inheemse volkeren enerzijds tegen milieu-afwegingen anderzijds. Dat evenwicht is niet altijd gemakkelijk te vinden in kwesties met betrekking tot zeezoogdieren zoals walvissen

en zeehonden. Nederland staat hier een open dialoog voor, gebaseerd op respect voor traditionele levenswijzen en bestaansmiddelen.

Een aantal zaken blijft in de Mededeling van de Commissie onderbelicht. Zo geeft de Commissie niet aan hoe zij haar Arctisch beleid (waar diverse DG's bij zijn betrokken) intern wil coördineren. Ook geeft de Commissie niet aan hoe haar Mededeling, die gepresenteerd wordt als een fundament («first layer») van een Arctisch beleid, zal worden uitgebreid naar een meer volwaardig Noordpoolbeleid van de Unie. En evenmin of daar te gelegener tijd separate budgettering voor is voorzien. Ook geeft de Commissie geen tijdsindicaties wanneer zij resultaten van bepaalde actievoorstellen hoopt te zien.

Deze vragen zijn door Nederland aan de Commissie voorgelegd.

Tenslotte: De publieke belangstelling in Nederland voor het Noordpoolgebied is groot. Er lijkt een groeiend maatschappelijk draagvlak te bestaan om onze rol aldaar in een breder – nationaal – beleidskader in te passen dan momenteel het geval is. Ook in dat opzicht komt de Mededeling van de Commissie van pas.